

гарантій прав інвесторів на фондовому ринку, а відповідно росту довіри до його механізмів у рядового інвестора, що стане додатковим стимулом для використання цінних паперів як засобу інвестування, підвищення динаміки фондового ринку.

Література

1. О защите прав и законных интересов инвесторов на рынке ценных бумаг: Закон Российской Федерации от 5 марта 1999 года № 46-ФЗ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.consultant.ru/popular>.
2. Кузнєцова Н. С., Назарчук І. Р. Ринок цінних паперів: правові основи формування та функціонування / Н.С. Кузнєцова. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — С. 59.
3. Пенцов Д. А. Понятие «security» и правовое регулирование фондового рынка в США / Д. А. Пенцов. — СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. — С. 98—101.
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення вимог до професійних учасників фондового ринку: Закон України від 1 липня 2010 року № 2393-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 20 вересня 2001 року № 2740-III // ВВР України. — 2002. — № 5. — Ст. 30.
6. Лансков П., Лансков Д. Міжнародний досвід розвитку компенсаційних механізмів на фінансовому ринку / П. Лансков // Фінансовий ринок України. — 2009. — № 7—8. — С. 37.
7. Офіційний сайт «Законодавство України», Міжнародні документи (Рада Європи) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Стаття надійшла до друку 1 грудня 2011 року.

УДК 347.937.1

Н. А. Сергієнко,
студентка 4 курсу юридичного факультету
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЗУПИНЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВАХ

У статті аналізуються підстави зупинення провадження у господарських справах крізь призму їх неоднакового застосування судами, розглядаються теоретичні та практичні аспекти зупинення провадження в господарських справах.

Ключові слова: зупинення провадження у справі, пов'язана справа, неможливість розгляду справи.

В статье анализируются основания приостановления производства по хозяйственным делам сквозь призму их неодинакового применения судами. Рассматриваются теоретические и практические аспекты приостановления производства по хозяйственным делам.

Ключевые слова: приостановление производства по делу, «связанное» дело, невозможность рассмотрения дела.

The article analyzes the reasons for the suspension of economic litigations through the prism of their unequal application by the courts. The theoretical and practical aspects of the suspension of the economic litigations are considered.

Keywords: suspension of the proceedings, «connected» case, the inability of the case.

Важливим аспектом гарантування права на судовий захист є реалізація судового процесу розгляду справи в суворій відповідності з вимогами процесуального закону. Актуальними є дослідження проблематики окремих аспектів судового розгляду господарських справ, зокрема, зупинення провадження в господарських справах. Актуальність аналізу теоретичних засад і практичних аспектів зупинення провадження в господарських справах обумовлена: 1) неоднаковим практичним застосуванням процесуальних норм, що регламентують зупинення провадження в господарських справах; 2) наявністю зловживань процесуальними правами учасниками господарського процесу щодо заявлення клопотань про зупинення провадження у господарських справах, що є прямим порушенням вимог ч. 3 ст. 22 Господарського процесуального кодексу України (надалі — ГПК України).

Проблематика зупинення провадження у господарських справах полягає у наступному: 1) неоднакове застосування господарськими судами приписів ст. 79 ГПК України; 2) використання в процесуальному законі формулювань, що можуть тлумачитись неоднозначно, при визначенні обов'язку господарського суду зупинити провадження у справі до розгляду пов'язаної справи. Зокрема, а) не встановлено критерій пов'язаності справ; б) поняття «неможливість розгляду» може тлумачитись як кризь призму теорії

— неможливо розглядати дану справу доти, доки не буде вирішено іншу справу, якщо при розгляді останньої встановлюються наявність або відсутність фактів, що матимуть преюдиціальне значення для розгляду даної справи, так і крізь призму практики — відсутня фактична можливість розгляду справи, наприклад, через направлення матеріалів справи до суду вищестоящої інстанції; в) відсутність регламентації, яким саме судом має розглядатись пов'язана з даною справою, щоб господарський суд, який розглядає дану справу, зупинив розгляд даної справи на підставі ч. 1 ст. 79 ГПК України — судом як органом державної влади виключно, чи судом як органом державної влади або третейським судом.

Практичні аспекти зупинення провадження у господарських справах були предметом дослідження Д.М. Притики, М.І. Тітова й інших фахівців. Теоретичні аспекти аналізу правового регулювання зупинення провадження у господарських справах розглядали у своїх наукових працях В.П. Жушман, В.В. Сунцов та інших учених.

Дана стаття присвячується розгляду підстав зупинення провадження у господарських справах та аналізу неоднозначних аспектів їх застосування в судовій практиці.

Зупинення провадження у справі — це переривання розгляду справи на невизначений строк, у випадках, передбачених законом. Зупинення провадження у справі суттєво відрізняється від відкладення розгляду справи. Розгляд справи відкладається для здійснення судом або учасниками господарського процесу певних процесуальних дій, а впродовж часу, протягом якого провадження у справі зупинено, процесуальні дії у справі не здійснюються. Якщо в ухвалі про відкладення розгляду справи обов'язково вказується про час і місце наступного судового засідання, то в ухвалі про зупинення провадження у справі таких даних немає, оскільки, господарському суду завчасно не може бути відомо про часовий еквівалент тривалості обставин, що зумовили зупинення провадження у справі [4, с. 166].

Ст. 79 ГПК України передбачає два види обставин, з якими пов'язується можливість (або необхідність) зупинення провадження у справі: обставини, у зв'язку з якими господарський суд має право зупинити провадження у справі (тобто, це випадки можливого застосування суддівської дискреції), обставини, за наявності яких, господарський суд зупиняє провадження у справі (мова йде про єдиний можливий варіант поведінки судді, тобто, про імператив дії судді). Розглянемо дані обставини детальніше.

Відповідно до ч. 1 ст. 79 ГПК України, господарський суд зупиняє провадження у справі в разі неможливості розгляду даної справи до вирішення пов'язаної з нею іншої справи, що розглядається іншим судом [1].

Ключовими тут є наступні елементи:

1. Наявність щонайменше двох, пов'язаних між собою справ, в одній з яких необхідно зупинити провадження у зв'язку з розглядом пов'язаної справи (надалі — іншої справи, пов'язаної справи). Такі справи мають бути реально пов'язані, наприклад, підставою позову, хоча законодавством чітко не визначено критерій пов'язаності справ. Пов'язаність справ, при цьому, повинен доводити заявник клопотання щодо зупинення провадження у справі на підставі ч. 1 ст. 79 ГПК України.

2. Наявність розгляду іншої справи у суді. Формулювання ч. 1 ст. 79 ГПК України не містить вимоги, щоб пов'язана справа (справи) розглядалась саме судом, як органом державної влади. Тому цілком законно виникає питання: Чи можливе зупинення провадження у справі до розгляду пов'язаної з нею справи третейським судом? З теоретичної точки зору, можна стверджувати, що це неможливо, оскільки, в ГПК України розмежовані поняття «суд» та «орган, який в межах своєї компетенції вирішує господарський спір», і третейські суди охоплюються останнім поняттям. Проте, практика свідчить про наявність випадків зупинення провадження у господарських справах до розгляду пов'язаної справи в третейському суді. Наприклад, Господарський суд Дніпропетровської області у справі № 8/424 Ухвалою від 05.09.2006 року зупинив провадження у справі до вирішення пов'язаної справи третейським судом, Господарський суд Дніпропетровської області у справі № 2/232-09 Ухвалою від 13.05.2010 року зупинив провадження у справі до вирішення пов'язаних справи іншими судами, в тому числі третейським судом.

3. Неможливість розгляду справи, доки не буде вирішена пов'язана справа в іншому суді. Зупиняючи провадження у справі на підставі ч. 1 ст. 79 ГПК України, суди часто вказують на преюдиціальність фактів, що мають бути встановлені при вирішенні пов'язаної справи для вирішення справи як на мотивування зупинення провадження у справі.

4. Наявність усіх вищенаведених елементів одночасно [3, с. 75].

На практиці, іноді, мають місце факти зловживання учасниками господарського процесу своїм процесуальним правом на подання

клопотань, зокрема, щодо подання клопотання про зупинення провадження у справі на підставі ч. 1 ст. 79 ГПК України, направлені на затягування розгляду справи. Наприклад, відповідач у справі щодо стягнення заборгованості за господарським договором (надалі — даний позов), подає до суду окремий позов, де він виступає позивачем, а позивач за даним позовом — відповідачем, про визнання недійсним господарського договору, на підставі якого вимагає стягнення заборгованості позивач за даним позовом, і подається клопотання про зупинення провадження у даній справі до вирішення справи щодо недійсності господарського договору. Практика задоволення таких клопотань неоднозначна. Наприклад, Господарський суд Донецької області у справі № 22/164 Ухвалою від 16.03.2011 р. зупинив провадження у справі, задовольнивши відповідне клопотання відповідача, хоча, неможливість розгляду даної справи (щодо стягнення заборгованості за договором) до вирішення справи щодо недійсності даного договору доведена не була. Господарський суд Київської області у справі № 19/209-10 у Рішенні від 29.11.2011 р. зазначив, що клопотання відповідача щодо зупинення провадження у справі у зв'язку з оспорюванням дійсності договору, на підставі якого позивач просив стягнути з відповідача заборгованість, судом відхилено, оскільки, неможливість розгляду даної справи (щодо стягнення заборгованості за договором) до вирішення справи щодо недійсності даного договору доведена не була, а дії відповідача щодо заявлення вищезазначеного клопотання були направлені на затягування розгляду справи, що суперечить вимогам ч. 3 ст. 22 ГПК України щодо добросовісного користування процесуальними правами [2].

Існує практика зупинення провадження у господарських справах на підставі ч. 1 ст. 79 ГПК України у зв'язку з неможливістю розгляду справи через направлення до апеляційної, касаційної судової інстанції чи Верховного Суду України справи. В ряді випадків це цілком виправдані кроки суду, оскільки, якщо до вищестоящої інстанції направляється вся справа, то фактично, розгляд справи унеможливлено (наприклад, при направленні справи до Вищого господарського суду разом з касаційною скаргою, відповідно до ч. 2 ст. 109 ГПК України, при направленні справи до апеляційної інстанції у зв'язку з надходженням апеляційної скарги на ухвалу суду першої інстанції, крім ухвал, передбачених п. п. 1, 5, 10 — 21 ч. 1 ст. 106 ГПК України, коли вся справа до апеляційної станції не надсилається). В Інформаційному листі Вищого господарського суду України № 01-08/369 від 29.06.2010 року (р. VII, пит. 17) зазначено, що в разі надіслання мате-

ріалів справи, розгляд якої не закінчено, до суду вищої інстанції місцевий або апеляційний господарський суд зупиняє провадження в такій справі на підставі частини першої статті 79 ГПК до повернення матеріалів справи з апеляційної або касаційної інстанції.

Проте, в ряді випадків, навіть за умови подання апеляційної скарги, справа може розглядатись в суді першої інстанції. Наприклад, якщо подано апеляційну скаргу на ухвалу про забезпечення позову чи скасування забезпечення позову, окрему ухвалу (вичерпний перелік містить ч. 3 ст. 106 ГПК України), до апеляційної інстанції передаються лише копії матеріалів справи, необхідні для розгляду апеляційної скарги, а справа залишається в суді першої інстанції. Ч. 4 ст. 106 ГПК України, взагалі вказує, що подання апеляційних скарг на ухвали місцевого господарського суду не перешкоджає продовженню розгляду справи цим судом [4, с. 166—167].

Відповідно до ч. 1 ст. 79 ГПК України, господарський суд зупиняє провадження у справі в разі звернення господарського суду із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Порядок здійснення звернення господарського суду до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави з судовим дорученням регулюється ст. ст. 125, 126 ГПК України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною радою України (наприклад, Конвенцією про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах 1960 р., Конвенцією про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах 1970 р., Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів 1961 р.).

Відповідно до ч. 2 ст. 79 ГПК України, господарський суд має право зупинити провадження у справі за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи прокурора, який бере участь у справі у випадках [1]:

1. Призначення господарський судом експертизи. Важливим є те, що задоволення клопотання про призначення судової експертизи, ще не означає автоматичного зупинення провадження у господарській справі, заявник такого клопотання, позаяк призначення судової експертизи, може просити зупинити провадження у справі на строк проведення такої експертизи. При цьому, суддя, задовольняючи клопотання про призначення судової експертизи, може відмовити у зупиненні провадження у справі у випадках, коли, наприклад, на експертизу направляється невелика кількість

матеріалів і передбачаються нескладні за характером дослідження. Зупинити провадження у справі з цієї підстави господарський суд може і з власної ініціативи [5, с. 88].

2. Надсилання господарським судом матеріалів до слідчих органів може мати місце, якщо при розгляді справи господарський суд виявив порушення законності в діяльності підприємств, установ, організацій, їх працівників, що містять ознаки складу злочину і у справі наявні матеріали, що можуть прямо чи опосередковано це підтвердити, у документах, поданих учасниками господарського процесу, стверджується про злочинність діянь окремих суб'єктів або заявляється клопотання про проведення перевірки слідчими органами інформації, щодо діянь таких суб'єктів на предмет складу злочину. Наприклад, Господарський суд міста Севастополя у справі № 2—6/14848—2007—20—7/429—4/224—5/645—12/265 в Ухвалі від 21.03.2011 р. зазначив про направлення направленням матеріалів справи до слідчих органів: прокуратури міста Севастополя для перевірки, встановлення та підтвердження обставин, викладених в позовній заяві та ухвалі суду від 20.02.2008 р. [2].

3. Заміни однієї зі сторін її правонаступником внаслідок реорганізації підприємства, організації. Зауважу, що приписи п. 3 ч. 2 ст. 79 ГПК України стосуються не лише сторін господарської справи. Зупинення провадження у справі можливе і у зв'язку з реорганізацією третьої особи, що заявляє самостійні вимоги на предмет спору, оскільки даний учасник господарського процесу користується всіма правами позивача та несе обов'язки позивача, відповідно до ч. 3 ст. 26 ГПК України [1].

Провадження у справі зупиняється на весь строк існування обставин, що зумовили зупинення провадження і поновлюється при зникненні таких обставин.

Таким чином, зупинення провадження у господарській справі, навіть маючи відносно чітку законодавчу регламентацію, залишається спірним елементом господарського процесу в контексті його практичного застосування судами.

У даному аспекті доцільним є: 1) аналіз і систематизація судової практики щодо зупинення провадження у господарських справах, узагальнення висновків з даного питання в рекомендаціях судів вищих інстанцій, спрямоване на вироблення єдиної правозастосовної практики; 2) удосконалення юридичної техніки формування норми процесуального закону, щодо обов'язку гос-

подарського суду зупинити провадження у справі до розгляду пов'язаної справи.

Дана стаття становитиме інтерес для юристів-практиків, осіб, що здійснюють дослідженням теоретичних питань господарського процесуального права.

Перспективним видається подальше дослідження проблематики зупинення провадження в господарських справах в працях вчених-юристів, оскільки така проблематика стосується як теоретичного, так і практичного аспектів науки господарського процесуального права.

Література

1. Господарський процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 6. — Ст. 56.
2. Електронний ресурс: Єдиний державний реєстр судових рішень. <http://www.reyestr.court.gov.ua/Search>.
3. Постанови Верховного Суду України та Вищого господарського суду України у господарських справах: Вип. 1, за заг. ред. В.Т. Маляренка, — К.: Ін Юре, 2002. — 176 с.
4. *Притика Д. М., Тітов М. І., Гайворонський В. М. та ін.* Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. 2-е вид., доповнене та перероб. — Харків: Консум, 2002, — 320 с.
5. *Роїна О. М.* Господарський процес: практ. посіб. / [4-те вид., доп. і перероб.]. — К.: КНТ, 2008. — 180 с.

Стаття надійшла до друку 5 травня 2011 р.

УДК 347.736

Н. В. Слободчикова, аспірантка
кафедри правового регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У статті аналізуються окремі проблемні питання провадження у справах про банкрутство за законодавством України, як одного з важливих компонентів здійснення процесу реформування української економіки, та можливість запровадження досвіду зарубіжних країн стосовно подолання помилкових дій у процедурі банкрутства.